

การพัฒนบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้

Development of the Role of Forest Fire Control Officers of the Royal Forest Department.

ผู้วิจัย นางสาวจุฬาลักษณ์ พรหมสุวรรณ¹

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. คุณิต เวชกิจ² และ (2) อาจารย์ ดร. วรพรรณ หิมพานต์³

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช

²สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า สังกัดกรมป่าไม้ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 155 ตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ T-test และ One-Way ANOVA

จากการศึกษาสถานภาพส่วนบุคคล พบว่าเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.75 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี มีอายุราชการเฉลี่ย 24 ปี ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการควบคุมไฟป่า และไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน มีความรู้และความพร้อมทางด้านการควบคุมไฟป่าอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านอายุ และตำแหน่งหน้าที่ มีผลต่อ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สำหรับแนวทางในการพัฒนบทบาทของเจ้าหน้าที่นั้น ควรมีการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการควบคุมไฟป่าให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน พิจารณาแต่งตั้งให้รับผิดชอบเพียงหน้าที่เดียว และพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการให้ความสำคัญในการสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ การพัฒนบทบาท เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้

Abstract

This descriptive survey research aimed important to form recommendations for developing their roles. The population studied was chiefs of forest protection units that received a budget for forest fire control activities. Stratified random sampling was used to select a sample population of 155 for data collection. Descriptive statistics were used to analyze demographic data. Independent t-test and One-Way ANOVA were used to analyze the factors related to readiness of implementation.

Findings indicate that all the officers were male with mean age 45.75. The majority was educated to the level of bachelor's degree, with mean working experience of 24 years. Most of them had never attended any training courses about forest fire control and no underlying disease that hinders performance. Their mean score for knowledge of forest fire control was high. Moreover, it was found that the factors of age and job position were significantly related to the overall readiness of forest fire control officers ($p < 0.05$). Recommendations from the research are that the Royal Forest Department should provide adequate training courses for all operations-level forest fire control personnel. Staff promoted to be chiefs of forest fire control units should be responsible for only one duty. Administrative teams should have clear criteria and make fair decisions for promoting staff. A sufficient budget should be allocated for forest fire control.

Keywords : Role development, Forest fire control officer, Royal Forest Department

บทนำ

ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะป่าไม้เป็นระบบนิเวศที่ค้ำจุนรักษาคุณภาพของธรรมชาติ สภาพป่าไม้ที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์จึงสามารถอำนวยประโยชน์ให้แก่มนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมหลากหลายประการ จากสถิติกรมป่าไม้ ในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าอยู่ถึงร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ หรือประมาณ 171 ล้านไร่ และพื้นที่ป่าได้ลดน้อยลงมาโดยตลอด จนในปี พ.ศ.2551 ประเทศไทยเหลือพื้นที่ป่าเพียงร้อยละ 33.44 ของพื้นที่ทั้งหมด หรือประมาณ 107 ล้านไร่ (กรมป่าไม้, 2550) การเสื่อมโทรมและการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ก่อให้เกิดผลกระทบ และเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ ทั้งทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม เป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อปัญหาภาวะโลกร้อน

การเสื่อมโทรมและการลดจำนวนลงของพื้นที่ป่าไม้นั้น มีสาเหตุหลายประการ ส่วนหนึ่งเกิดจากนโยบายการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างเศรษฐกิจเติบโต

ทางเศรษฐกิจ มีการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรม อันก่อให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจ และสังคมอย่างต่อเนื่อง เป็นผลให้มีความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว ทำให้มีความต้องการที่ดินเป็นที่ทำกินและอยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีการบุกรุกแผ้วถางและทำลายพื้นที่ป่าอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ นโยบายบางเรื่องและมติดคณะรัฐมนตรีบางฉบับที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเกิดไฟไหม้ป่า ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายและทำลายพื้นที่ป่าไม้ของประเทศเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องทุกปี จากการวิเคราะห์สถานการณ์ไฟป่าในประเทศไทย โดยได้ประเมินว่ามี ไฟไหม้ป่าเนื้อที่ประมาณ 117 ล้านไร่ต่อปี และจากการสำรวจโดยการใช้เครื่องบินสำรวจทั้งประเทศ ในระหว่างปี พ.ศ.2527 - 2529 ปรากฏว่ามีพื้นที่ไฟไหม้ป่าเฉลี่ยปีละ 12.13 ล้านไร่ (ศิริ อัครเศษ, 2543) การเกิดไฟป่าก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมพืชพรรณ ป่าไม้ สัตว์ป่า ดิน น้ำ และสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างยิ่ง และที่สำคัญไฟป่าก่อให้เกิดสภาวะเรือนกระจก ซึ่งมีผลทำให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้น เนื่องจากขณะเกิดไฟป่าการเผาไหม้ก่อให้เกิดก๊าซชนิดต่างๆ โดยเฉพาะก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์ และก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ซึ่งเมื่อรวมกับก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากการเผาไหม้ในกิจกรรมอุตสาหกรรม การคมนาคม มีการสะสมก่อตัวเป็นชั้นหนาในบรรยากาศของโลก ทำให้ความร้อนที่แผ่จากโลกกระจายกลับคืนสู่บรรยากาศไม่ได้ ปริมาณความร้อนที่สะสมอยู่บนโลกก็จะเพิ่มขึ้น นอกจากนี้หมอกควันที่เกิดจากไฟป่ายังก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพทั้งสภาวะอากาศเป็นพิษ เกิดการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ เกิดทัศนวิสัยไม่ดีต่อการบินของเครื่องบิน บางครั้งไม่สามารถขึ้นบินหรือลงจอดได้ ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างมหาศาล

ปี พ.ศ.2519 โดยกรมป่าไม้ในขณะนั้นได้จัดตั้งงานควบคุมไฟป่าขึ้น หลังจากนั้นได้มีการพัฒนาและยกระดับความสำคัญงานป้องกันและควบคุมไฟป่าตลอดมา จนครั้งหลังสุดมีพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 ตั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งงานส่วนหนึ่งออกมาจากกรมป่าไม้ ส่วนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและพื้นที่ป่าไม้อื่นๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ขาดเจ้าหน้าที่และการดำเนินงานด้านการควบคุมไฟป่า จนถึงปี พ.ศ.2551 กรมป่าไม้จึงจัดตั้งส่วนควบคุมไฟป่าภายใต้สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟป่าขึ้น การปฏิบัติงานด้านการจัดการป้องกันและควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้ค่อนข้างเป็นภารกิจใหม่ ซึ่งต้องอาศัยหลักวิชาการรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เพื่อนำผลจากการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผน และกำหนดแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ

ต่อไป อันจะส่งผลให้การป้องกันและควบคุมไฟป่าในพื้นที่ป่าไม้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้มีประสิทธิภาพ สามารถดูแลรักษาพื้นที่ป่าให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้
2. เพื่อศึกษาความรู้ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้ที่มีต่อบทบาทและภารกิจหน้าที่ในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้
5. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยนี้ คือ หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการควบคุมไฟป่า จำนวน 250 หน่วย สำหรับจำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 หน่วย ใช้การคำนวณ ดังนี้

สูตรของ Yamane (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนของหน่วยป้องกันรักษาป่าที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนของหน่วยป้องกันรักษาป่าทั้งหมด (250 หน่วย)

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

สูตรการกระจายตามสัดส่วนของสุงงกช จามิกร (2526)

$$n = n \frac{N_i}{N}$$

เมื่อ n = จำนวนของ หน่วยป้องกันรักษาป่าที่เป็นของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค

n = จำนวนของหน่วยป้องกันรักษาป่าที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

N_i = จำนวนของหน่วยป้องกันรักษาป่าทั้งหมดในแต่ละภาค

N = จำนวนของหน่วยป้องกันรักษาป่าทั้งหมด (250 หน่วย)

ตารางที่ 1 จำนวนของหน่วยป้องกันรักษาป่าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภาค

ภาค	จำนวนหน่วยป้องกันรักษาป่า	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เหนือ	144	90
ตะวันออกเฉียงเหนือ	65	40
กลาง	23	14
ใต้	18	11
รวม	250	155

เครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลและสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 13 ข้อ

ส่วนที่ 2 การวัดระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟป่า มีจำนวน 25 ข้อ เป็นการวัดว่าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่ามากน้อยเพียงใด

ส่วนที่ 3 เป็นข้อความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า มีจำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ ได้แก่ ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือความรับผิดชอบในงาน ความก้าวหน้าในงาน นโยบายและการบริหารงาน การปกครองบังคับบัญชา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สภาพการทำงาน ผลประโยชน์ตอบแทน และความมั่นคงในงาน ซึ่งแบ่งระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมออกเป็น 5 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ข้อความที่เป็นบวก	ข้อความที่เป็นลบ
1. เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
2. เห็นด้วย	4	2
3. เฉยๆ/ไม่แน่ใจ	3	3
4. ไม่เห็นด้วย	2	4
5. ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของเจ้าหน้าที่ควบคุมไฟฟ้า มีจำนวน 6 ข้อ เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบว่าได้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าในกิจกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใดในปีงบประมาณ 2552 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2552)

ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของเจ้าหน้าที่ เป็นคำถามแบบปลายเปิด มี 2 ข้อ ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าในด้านต่างๆ และแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าโดยรวมให้ดียิ่งขึ้น

แบบสอบถามชุดที่ 2 เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า โดยผู้บริหารกรมป่าไม้ ซึ่งได้แก่ อธิบดีกรมป่าไม้ รองอธิบดีกรมป่าไม้ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการส่วน ผู้อำนวยการศูนย์ หัวหน้าฝ่าย หรืออื่นๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยป้องกันรักษาป่าที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งอธิบายและชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ให้เข้าใจตรงกัน หลังจากทำแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงนำส่งคืนกลับมายังผู้วิจัย สำหรับแบบสอบถามชุดที่ 2 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามนำเสนอผู้บริหารของกรมป่าไม้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านการควบคุมไฟฟ้า

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไฟฟ้าและการปฏิบัติงาน และความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency value) ค่าร้อยละ (Percentage value) ค่าเฉลี่ย (Mean value) ค่าต่ำสุด (Minimum value) และค่าสูงสุด (Maximum value) เพื่อประกอบการบรรยายลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงาน

2. การทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติวิเคราะห์ เชิงอนุมาน (Inferential statistics) ดังนี้

2.1 การทดสอบที (t – test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยความพร้อมในการปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแปรอิสระแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ การมีภาระหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดู อายุราชการ การได้รับการฝึกอบรมด้านไฟฟ้า และโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรค (T)

2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยความพร้อมในการปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างที่มีตัวแปรอิสระแบ่งได้มากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนาเดิม สถานภาพการสมรส รายได้ และตำแหน่งหน้าที่ (F)

3. การประเมินความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของผู้บริหารกรมป่าไม้ จำนวน 67 ราย ด้วยการใช้แบบสอบถามชุดที่ 2 เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ควบคุมไฟฟ้า ด้านคุณภาพของงาน ด้านคุณลักษณะประจำตัว ด้านความร่วมมือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านผลการปฏิบัติงาน โดยรวม โดยมีเกณฑ์คะแนนในการประเมิน ดังนี้

คะแนน 4.21-5.00 หมายถึง ดีมาก คือ ปฏิบัติงานได้ผลดีที่สุด

คะแนน 3.41-4.20 หมายถึง ดี คือ ปฏิบัติงานได้ผลดี

คะแนน 2.61-3.40 หมายถึง พอใช้ คือ ปฏิบัติงานได้ผลปานกลาง

คะแนน 1.81-2.60 หมายถึง ไม่ดี คือ ปฏิบัติงานได้ผลต่ำ

คะแนน 1.80-1.00 หมายถึง ไม่ดีเลย คือ ปฏิบัติงานได้ผลต่ำที่สุด

โดยทำการจัดแบ่งอัตรภาพชั้นของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมออกเป็น 5 ชั้น โดยใช้เกณฑ์ในการหาอัตรภาพชั้น เพื่อบ่งบอกถึงระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้ากลุ่มตัวอย่างในแต่ละด้าน และในภาพรวม ดังต่อไปนี้

$$\text{อัตรภาพชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ซึ่งระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในแต่ละอัตรภาพชั้น สามารถกำหนดและแปลความหมายได้ ดังต่อไปนี้

ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า อยู่ในระดับต่ำมาก (มีความพร้อมน้อยที่สุด) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างไม่มีความพร้อม ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าโดยสิ้นเชิง ไม่สามารถดำเนินงานด้านการควบคุมไฟฟ้าได้แต่อย่างใด

ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า อยู่ในระดับต่ำ (มีความพร้อมน้อย) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าน้อย สามารถดำเนินงานด้านการควบคุมไฟฟ้าได้ระดับต่ำหรือยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินการอยู่มาก

ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า อยู่ในระดับปานกลาง (มีความพร้อมปานกลาง) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีความพร้อม ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าปานกลาง สามารถดำเนินงานด้านการควบคุมไฟฟ้าได้ระดับปานกลางหรือพอใช้

ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า อยู่ในระดับสูง (มีความพร้อมสูง) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่าง มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าสูง สามารถดำเนินงานด้านการควบคุมไฟฟ้าได้ระดับสูงหรือดี

ได้ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า อยู่ในระดับสูงมาก (มีความพร้อมสูงมาก) นั่นคือ กลุ่มตัวอย่าง มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ด้านการควบคุมไฟฟ้าสูงมาก สามารถดำเนินงานด้านการควบคุมไฟฟ้าได้ระดับสูงสุด หรือดีมาก

4. การหาแนวทางในการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า ได้ใช้ข้อมูลจากสถานภาพส่วนบุคคล ความรู้ และความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า ความคิดเห็นและแนวทางในการปฏิบัติงาน โดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า และการประเมินผลความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของผู้บริหารกรมป่าไม้ จากแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด รวมถึงการทดสอบสมมติฐาน โดยนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้

ผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของกรมป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.75 ปี ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือ แต่งงานแล้วและอยู่ด้วยกันกับภรรยา รายได้เฉลี่ย 23,008 บาทต่อเดือน มีภาระส่วนตัว ที่ต้องอุปการะดูแลบุคคลอื่น และทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าเพียงหน้าที่เดียว ซึ่งเป็นตำแหน่งเจ้าพนักงานป่าไม้ มีอายุราชการเฉลี่ย 24 ปี ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการควบคุมไฟฟ้า และไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า 2 .

2. ความรู้ทางการควบคุมไฟฟ้าของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของกรมป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ทางการควบคุมไฟฟ้า ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 21.46 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน จากผลการศึกษาแสดงว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของกรมป่าไม้ ส่วนใหญ่มีความรู้ทางด้านไฟฟ้าในระดับที่สูง

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของกรมป่าไม้

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
ด้านการควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อม	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1. ความสำเร็จของงาน	3.91	ระดับสูง
2. การได้รับการยอมรับนับถือ	3.55	ระดับสูง
3. ความรับผิดชอบในงาน	4.14	ระดับสูง
4. ความก้าวหน้าในงาน	3.09	ระดับปานกลาง
5. นโยบายและการบริหารงาน	3.63	ระดับสูง
6. การปกครองบังคับบัญชา	4.01	ระดับสูง
7. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.11	ระดับสูง
8. สภาพการทำงาน	3.05	ระดับปานกลาง
9. ผลประโยชน์ตอบแทน	2.99	ระดับปานกลาง
10. ความมั่นคงในงาน	3.30	ระดับปานกลาง
ความคิดเห็นในภาพรวม	3.65	ระดับสูง

3.1 จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อม กลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 คะแนน แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมอยู่ในระดับสูง และได้คะแนนเฉลี่ยด้านผลประโยชน์ตอบแทนต่ำสุด เท่ากับ 2.99 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง

3.2 ข้อเสนอแนะและข้อเสนอแนวทางการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า จากกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า ควรมีอัตราค่าจ้าง เจ้าหน้าที่เพียงพอ และมีความพร้อมด้านร่างกายและจิตใจ มีความชำนาญพื้นที่ ตลอดจนมียานพาหนะ และอุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งาน มีการประชาสัมพันธ์ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และควรบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายควบคู่กันด้วย

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า

จากการทดสอบสมมติฐาน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า ได้แก่ อายุ และตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งมีผลทำให้ความพร้อมของเจ้าหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

4.1 อายุที่แตกต่างกัน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าแตกต่างกัน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ หัวหน้าหน่วยป้องกัน รักษาป่า ที่มีอายุแตกต่างกัน มีความพร้อม ในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอายุ

ต่ำกว่า 40 ปี มีค่าเฉลี่ยความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุม ไฟป่าแตกต่างกันไปจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี เท่านั้น

4.2 ตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกัน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าแตกต่างกัน พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่ทำหน้าที่ทั้งปฏิบัติราชการในหน้าที่และรักษาการแทนหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า เป็นกลุ่มที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานควบคุมไฟป่าแตกต่างจากกลุ่มที่ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าเพียงหน้าที่เดียวเท่านั้น

5. การประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า โดยผู้บริหารของกรมป่าไม้

ความคิดเห็นในการประเมินผลการปฏิบัติงานมี 5 ด้าน โดยมีรายละเอียด และผลสรุปตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้ โดยผู้บริหารกรมป่าไม้

ความคิดเห็น	ระดับคะแนน	ความหมาย
1. คุณภาพของงาน	3.44	ระดับดี
2. คุณลักษณะประจำตัว	3.64	ระดับดี
3. ความร่วมมือ	3.80	ระดับดี
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.57	ระดับดี
5. ผลการปฏิบัติงานโดยรวม	3.55	ระดับดี
ความคิดเห็นในภาพรวม	3.60	ระดับดี

จากผลการประเมิน พบว่า ผู้บริหารของกรมป่าไม้มีความเห็น เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า โดยรวมอยู่ในระดับดี ส่วนค่าเฉลี่ยรายข้อเกือบทั้งหมดมีคะแนนอยู่ในระดับดีเช่นกัน ยกเว้น การจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดซึ่งเป็นข้อย่อยของด้านคุณภาพงานเท่านั้น ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.63 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้

6. แนวทางในการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้าของกรมป่าไม้

6.1 จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการป้องกันและควบคุมไฟฟ้า สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า โดยเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งหมด ก่อนไปปฏิบัติงาน

6.2 ควรให้ความสำคัญในเรื่องการจัดงบประมาณ การแต่งตั้งและเลื่อนขั้นเงินเดือน การเข้าร่วมประชุมสัมมนา การอบรมดูงาน การศึกษาต่อ และการพิจารณาความดีความชอบอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

6.3 ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควบคุมไฟฟ้า สำหรับกลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี โดยการศึกษอบรมเพิ่มพูนความรู้และทักษะอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อเป็นกำลังสำคัญของกรมป่าไม้ต่อไปในอนาคต

6.4 ควรหลีกเลี่ยงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่คนเดียวกัน ให้ปฏิบัติงานสองหน้าที่ในคราวเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ

6.5 ควรมีการประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

6.6 ควรมีมาตรการเชิงบวก (ด้านป้องกัน) ควบคู่กับมาตรการเชิงลบ (ด้านปราบปราม) ในการดำเนินงานป้องกันและควบคุมไฟฟ้า

อภิปรายผลการวิจัย

1. สถานภาพส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชาย อยู่ในสายงานเจ้าพนักงานป่าไม้ ที่จบจากโรงเรียน ป่าไม้แพร่และโรงเรียนวนกรรมตาก ที่รับเฉพาะเพศชาย เพื่อศึกษาในหลักสูตรด้านการป่าไม้ กอปรกับงานด้านการป้องกันรักษาป่า เป็นงานที่ต้องออกตรวจปราบปราม และจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ มีความเหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนถึงค่อนข้างสูงอายุ เนื่องจากรัฐบาล มีมาตรการจำกัด การขยายตัวของข้าราชการจึงมีการรับบรรจุข้าราชการเพิ่มในจำนวนที่น้อยมาก ผู้ที่ปฏิบัติราชการอยู่เดิม เมื่อได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ได้รับคำสั่งให้ปฏิบัติหน้าที่เดิมต่อไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาเทียบเท่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในปัจจุบันข้าราชการต้องการความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ จึงมีการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาโท นอกจากนี้กรมป่าไม้ ยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชการในสังกัด โดยมีคำสั่งให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ตามภูมิลำเนาเดิม ซึ่งในปีงบประมาณ 2553 กิจกรรมป้องกันไฟฟ้าและควบคุมหมอกควัน ให้ดำเนินการในท้องที่ภาคเหนือที่มีปัญหาการปกคลุมของหมอกควัน ทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในท้องที่ภาคเหนือ มีสถานภาพสมรสแล้วและอยู่ด้วยกันกับภรรยา ซึ่งปฏิบัติงานอยู่กับธรรมชาติ มีชีวิตที่สงบและเรียบง่าย จึงไม่มี

การหย่าร้าง มีรายได้อยู่ในระดับสูงเพราะรับราชการมาเป็นเวลานาน ทำให้มีเงินเดือนค่อนข้างสูง ตามอัตราเงินเดือนข้าราชการปกติ สถานภาพสมรสและอยู่ร่วมกับครอบครัวในภูมิลำเนาเดิม มีการรับผิดชอบต่อครอบครัว รวมถึงพ่อ แม่ ญาติ พี่น้อง ทำให้ต้องมีภาระอุปการะเลี้ยงดูทางด้านการเงินต่อครอบครัว ซึ่งเป็น ผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า ตำแหน่งเดียวตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีผู้ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าสองแห่งรองลงมา เนื่องจากกรมป่าไม้มีอัตราค่าจ้างไม่เพียงพอ จึงให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยอื่นในพื้นที่ใกล้เคียงกัน และมีเพียงสองหน่วยในกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้รักษาราชการแทนซึ่งเป็นตำแหน่งลูกจ้างประจำ มีอายุราชการตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ตามผลการศึกษามีอายุราชการ 15 - 36 ปี ถือว่ามีอายุราชการมาก มีประสบการณ์สูง จึงมีความเหมาะสมในการทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรด้านการควบคุมไฟป่า เนื่องจากกรมป่าไม้มีการฝึกอบรมหลักสูตรทางด้านการควบคุมไฟป่าโดยเริ่มในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ที่ผ่านมา จึงทำให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ได้เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น ส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า เนื่องจากหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าเป็นผู้มีสุขภาพแข็งแรงมีความเหมาะสมในการปฏิบัติงานภาคสนาม ทั้งนี้มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ซึ่งยังไม่ถึงขั้นรุนแรง

2. ความรู้ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนความรู้ทางด้านไฟป่าเฉลี่ย เท่ากับ 21.46 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน มีผู้ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ 58.10 และได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ร้อยละ 41.90 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการป้องกันไฟป่าของกรมป่าไม้ ส่วนใหญ่มีความรู้ทางด้านไฟป่าในระดับที่สูงพอสมควร เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าของที่ป่าไม้ จบการศึกษาและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องทางด้านนี้ และในการฝึกอบรมหลักสูตร ด้านอื่นๆของกรมป่าไม้ สำหรับหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่มีหน้าที่ดูแลป้องกันรักษาป่า มักจะสอดแทรกเนื้อหาวิชาความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมไฟป่าด้วยทุกครั้ง ส่วนด้านความรู้วิชาการพื้นฐานที่เกี่ยวกับองค์ประกอบในการเกิดไฟไหม้ป่า การชิงเผา และการสร้างแนวกันไฟ มีผู้ตอบผิดมากที่สุดตามลำดับ นั้น ทำให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างยังขาดความรู้ในเชิงวิชาการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและควบคุมไฟป่า ซึ่งต่างจากความรู้ในเชิงปฏิบัติ ที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกหมด หรือเกือบทั้งหมด เช่น การประชาสัมพันธ์ ประโยชน์ของแนวกันไฟ การเตรียมการดับไฟ และการลาดตระเวนไฟ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติจริง ในพื้นที่ด้วยตนเอง

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า

จากการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า ทั้ง 10 ด้าน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความสำเร็จ ในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น เมื่อเกิดไฟไหม้ป่าก็สามารถแก้ปัญหาให้ลุกลามไปได้ด้วยดี โดยใช้ความรู้ความสามารถ ทำให้การควบคุมไฟป่าประสบความสำเร็จ มีการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา

เพื่อนร่วมงาน และผู้ได้บังคับบัญชาที่ดี มีความรับผิดชอบในงาน รวมถึงนโยบายและการบริหารงาน การปกครองบังคับบัญชา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อยู่ในระดับที่ดี

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมในด้านอื่นๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยในส่วนของข้อย่อยสำหรับด้านสภาพการทำงานที่กล่าวถึง หน่วยงานของกลุ่มตัวอย่าง มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ยานพาหนะ วิทยุสื่อสาร และ อุปกรณ์ดับ ไฟฟ้า เป็นต้น ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านการควบคุม ไฟฟ้า และกลุ่มตัวอย่าง มีความรู้สึกว่าการปฏิบัติงานด้านการควบคุม ไฟฟ้าอาจทำให้เกิดอันตรายได้ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับต่ำ แต่โดยสรุปในภาพรวมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากงาน ด้านการควบคุม ไฟฟ้าเป็นงานใหม่ เจ้าหน้าที่ผู้มีความชำนาญ รวมถึงแผนงานด้านการควบคุม ไฟฟ้า ถูกโอนย้ายไปสังกัดกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยกรมป่าไม้ได้มอบหมายให้หน่วย ป้องกันรักษาป่าปฏิบัติงานในด้านการควบคุม ไฟฟ้าเพิ่มขึ้นนอกเหนือจากหน้าที่หลักคือการป้องกัน และปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายป่าไม้ จึงเกิดความไม่แน่ใจว่างานด้านการควบคุม ไฟฟ้าจะ ส่งผลต่อความก้าวหน้าในงาน สภาพการทำงาน ผลประโยชน์ตอบแทน และความมั่นคงในงาน เป็นไปในทิศทางใด

4. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า

4.1 อายุที่แตกต่างกัน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุม ไฟฟ้าแตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีกลุ่มอายุต่ำกว่า 40 ปี มีความพร้อมน้อย เพราะยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน โดยเฉพาะการปฏิบัติงานด้านการควบคุม ไฟฟ้าเป็นงานที่เสี่ยงต่ออาศัยความชำนาญ ส่วนกลุ่มที่อายุ 40 – 50 ปี มีความพร้อมมากกว่าเนื่องจากยังอยู่ในวัยทำงาน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ และมี ประสบการณ์มากกว่า ขณะเดียวกัน กลุ่มที่มีอายุ 51 – 60 ปี มีความพร้อมน้อยลงเนื่องจากอายุมากขึ้น ความคล่องตัวในการปฏิบัติงานลดลง รวมถึงการมีภาระส่วนตัวที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวเพิ่ม มากขึ้น

4.2 ตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกัน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการควบคุม ไฟฟ้า แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าเพียงหน้าที่เดียว ซึ่งรับผิดชอบ หน่วยป้องกันรักษาป่าหน่วยเดียวมีความพร้อมสูงกว่ากลุ่มที่ทำหน้าที่ โดยรับผิดชอบหน่วยป้องกัน รักษาป่าสองแห่ง มีพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบมากกว่า รวมถึงการบริหารงานในทุกๆ ด้านตามอำนาจ หน้าที่ของหน่วยป้องกันรักษาป่า ทำให้มีประสิทธิภาพในการทำงานด้านการควบคุม ไฟฟ้ามีความ แตกต่างกัน โดยเฉพาะพื้นที่ล่อแหลมในการเกิดไฟไหม้ป่า

5. การประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า โดย ผู้บริหาร กรมป่าไม้

ผู้บริหารของกรมป่าไม้มีความเห็นเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้าน การควบคุม ไฟฟ้า ทั้งด้านคุณภาพงาน ด้านคุณลักษณะประจำตัว ด้านความร่วมมือ ด้านความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ และด้านผลการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการที่ทำหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า มีความรู้ความสามารถ รวมถึงความรับผิดชอบและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ในพื้นที่ค่อนข้างสูง ส่วนผลการประเมินหัวข้อย่อยด้านคุณภาพของงานเกี่ยวกับการจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย อยู่ในระดับพอใช้ นั้น อาจเป็นเพราะว่า การเกิดไฟไหม้ป่าส่วนใหญ่ ซึ่งมีสาเหตุมาจากรายจรที่อาศัยอยู่รอบพื้นที่ป่าเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น การเก็บหาของป่า เผาไร่ แกล้งจุด ความประมาท การล่าสัตว์ การทำปศุสัตว์ และความลึกลับซ่อนเร้น รวมทั้งความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และมีฐานะยากจน ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับอุปกรณ์ในการจุดไฟมีขนาดเล็ก พกพาง่าย สามารถนำไปซ่อนหรือโยนทิ้งได้ง่าย ไม่มีหลักฐานแน่ชัด จึงทำให้เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่จำนวนน้อย ไม่สามารถจับกุมดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้เท่าที่ควร

6. แนวทางการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้

จากผลการศึกษาในทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่านั้น ควรมีการจัดหลักสูตรการฝึกอบรมด้านการควบคุมไฟป่าให้เพียงพอ และเน้นด้านวิชาการเนื่องจากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม และมีความรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับไฟป่าน้อย ควรให้ความสำคัญด้านการจัดงบประมาณ การพิจารณาด้านความดีความชอบที่เหมาะสมและเป็นธรรม ให้โอกาสในการอบรมดูงาน และศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้สำหรับเจ้าหน้าที่ ที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มอื่น รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่ทำสองหน้าที่ก็มีความพร้อมในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มที่ทำหน้าที่เดียว ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการแต่งตั้งให้การปฏิบัติงานสองหน้าที่ ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานโดยผู้บริหาร และข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างกรมป่าไม้ควรมีทั้งมาตรการด้านปราบปราม และด้านป้องกันควบคู่กันไป อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และควรเน้นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 51-60 ปี ที่มีความพร้อมน้อยลง โดยให้หันมาทำงานร่วมกับชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งแนวทางการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า กรมป่าไม้ เหล่านี้ จะทำให้การป้องกันและควบคุมไฟป่าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้ ประสบความสำเร็จ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการจัดงบประมาณเพื่อเน้นในเรื่องของการจัดฝึกอบรมหลักสูตรด้านการควบคุมไฟป่าเป็นการเฉพาะและมากเพียงพอ โดย เน้นหลักสูตรทั้งในเรื่องวิชาการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการควบคุมไฟป่าอย่างเข้มข้น และเทคนิคการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมถึงการฝึกกำลังพลในการเตรียมพร้อมสำหรับการดับไฟป่า โดยคัดเลือกเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่า ซึ่งมี

อายุน้อย ให้ได้รับการฝึกอบรมเป็นอันดับแรก สำหรับเจ้าหน้าที่ ที่มีอายุมากควรมีการฝึกอบรม มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ให้มีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าให้กับ เจ้าหน้าที่ทุกระดับชั้นที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และราษฎรที่อยู่ในพื้นที่ล่อแหลมในการเกิดไฟฟ้า

1.2 สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า โดยเฉพาะด้านผลประโยชน์ตอบแทน สวัสดิการต่างๆ เช่น การเพิ่มเบี้ยเลี้ยง และค่าน้ำมันเชื้อเพลิง นอกจากนี้ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้บริหาร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่เจ้าหน้าที่ หากพบปัญหาและอุปสรรคใดๆ ก็จะได้แนะนำและปรับปรุงแก้ไขในทันที และจัดทำประกันชีวิตให้กับเจ้าหน้าที่ทุกคน เพราะว่างานด้านการควบคุมไฟฟ้าเป็นงานที่เสี่ยงและ อาจมีอันตรายถึงชีวิต

1.3 ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยควบคุมไฟฟ้า โดยการแต่งตั้งหัวหน้าหน่วยที่มี ศักยภาพ มีความพร้อมทั้งด้านอัตรากำลังที่เพียงพอ มียานพาหนะ วิทยุสื่อสาร และอุปกรณ์ในการ ดับไฟฟ้าที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ จัดเก็บไว้อย่างมีระบบ ความเป็นระเบียบ สะดวกและ คล่องตัวในการใช้งาน มีระบบการแจ้งตำแหน่งที่เกิดไฟฟ้าได้อย่างถูกต้อง และเข้าถึงพื้นที่ได้อย่าง รวดเร็ว เมื่อเกิดไฟไหม้ป่า

1.4 สำหรับส่วนควบคุมไฟฟ้า สำนักป้องกันรักษาป่าและควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้ ควร ส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า มีโอกาสเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อแสดงความคิดเห็นกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการลาศึกษาต่อ และอบรมดูงานทั้งใน ประเทศและต่างประเทศ โดยจัดหาทุนสำหรับข้าราชการผู้มีคุณวุฒิและวัยวุฒิที่เหมาะสม เพื่อ ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟฟ้า

1.5 กรมป่าไม้ควรแต่งตั้งข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าเพียง หน้าที่เดียว ไม่ควรให้มีการรักษาราชการแทนหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าหน่วยอื่น ซึ่งทำให้ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานลดน้อยลง หากจำเป็นควรเลือกผู้ที่มีศักยภาพสูงในการปฏิบัติงาน และ ควรจัดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอสำหรับจำนวนหน่วยป้องกันรักษาป่า ทำให้เจ้าหน้าที่ทำงาน มากเกินไป จนเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ในการทำงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีอายุราชการมาก และ ปฏิบัติงานประจำหน่วยป้องกันรักษาป่าเป็นระยะเวลานานแล้ว ควรมีการโยกย้าย สับเปลี่ยน ให้ไป ปฏิบัติงานที่หน่วยอื่นบ้าง เพื่อให้พบเห็นสิ่งใหม่ๆ ที่อาจทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน มากขึ้น

1.6 ควรมีการจัดหางบประมาณสำหรับการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์อย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มุ่งเน้นในพื้นที่วิกฤตในการเกิดไฟฟ้า โดยเฉพาะท้องที่ภาคเหนือ เพื่อ เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกที่ดี แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการร่วมกันเฝ้าระวัง และ ควบคุมไฟฟ้าต่อไป

1.7 กรมป่าไม้ควรกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ และการดำเนินงาน โดยใช้มาตรการ บังคับทางกฎหมายที่ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ควรมีการปรับแก้กฎหมายและเพิ่มบทลงโทษ ผู้กระทำผิดอย่างเฉียบขาด และควรดำเนินการไปพร้อมๆกันกับการปฏิบัติงานเชิงรุก การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการสร้างความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ในการป้องกันและควบคุมไฟป่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัย โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ราษฎรในพื้นที่ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และองค์กร เอกชน ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจากผู้มีส่วนได้เสีย เหล่านี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนา บทบาทของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของกรมป่าไม้ ต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยด้านการควบคุมไฟป่าแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม และกรมควบคุมมลพิษ รวมถึงหน่วยงานในกระทรวงอื่นๆ และภาคเอกชน ทั้ง ในเรื่องวิชาการและการพัฒนาบทบาทของเจ้าหน้าที่ให้เข้าไปในทิศทางเดียวกันและมีความ ต่อเนื่อง

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมในปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกกรมป่าไม้ และอาจ มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานด้านการควบคุมไฟป่าของเจ้าหน้าที่ เช่น ผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ กลุ่ม ชาวเขาที่ยัง ทำไร่ด้วยวิธีการถางแล้วเผา การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลาง และท้องถิ่น ความชำนาญในพื้นที่ที่รับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ด้านไฟป่า เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต เวชกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อาจารย์ ดร.วรพรรณ หิมพานต์ สำนักวิจัยและ พัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้ และดร.ไกรสร วิริยะ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมานับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ คุณกนกนด ศรีประภา คุณสุภาววรรณ เอี่ยมโสด และคุณพรธูมล สูงชาติที่ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำในการค้นคว้ารวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม คอมพิวเตอร์ ขอขอบพระคุณท่านผู้บริหารทุกท่านที่เสียสละเวลาในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ และขอขอบคุณหัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่า และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความ ร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คุณมาลัย พรหม สุวรรณ คุณเลอสิริ แผลมวิไล คณาจารย์แขนงวิชาการจัดการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อนักศึกษา ดร.พรภินันท์ สกุลธาร และผู้มี

ส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุนช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์สมศักดิ์ พิริโยธา นักวิชาการป่าไม้ เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านพื้นที่ชายฝั่งและป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ และกรุณาสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

บรรณานุกรม

กรมป่าไม้. (2550). *รายงานประจำปี 2550 กรมป่าไม้*. กรุงเทพมหานคร กรมป่าไม้

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ศิริ อัคระอัคร. (2543). *การควบคุมไฟฟ้าสำหรับประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร สำนักควบคุมไฟฟ้า กรมป่าไม้.

สุบงกช จามิกร. (2526). *สถิติวิเคราะห์สำหรับงานวิจัยทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Yamane, T. (1973). *Statistics and Introduction Analysis*. New York Harper & Row, Publishers, Inc.